

prvo leto pedagoška predavanja v različnih središčih slovenskih pokrajin. Glavna naloga društvenega odbora pa bode pospeševanje pedagoške književnosti. V ta namen stopi v zvezo že sedaj s priznanimi pedagoškimi pisatelji in jih pridobiva ter jih je deloma že pridobil k sodelovanju.

Pedagoškemu letopisu, ki ga ima društvo vsako leto izdati, se je določila ta-le razvrstitev: I. Najnovejše pedagoško slovstvo s posebnim ozirom na slovensko in slovansko sploh in sicer: a) zgodovina pedagogike, občna pedagogika in pomožne vede; b) verouk; c) slovenski jezikovni pouk; d) nemški pouk kot drugi deželni jezik; e) francoski, angleški in talijanski jezik; f) latinščina in grščina; g) knjižnica za mladino; h) matematika in računstvo; i) prirodopis; j) prirodoslovje; k) zemljepis; l) zgodovina; m) nazorni nauk; n) petje; o) telovadba; p) risanje; r) stavbni načrti za ljudske šole. II. Razprave o imenitnejših dnevnikih vprašanih pedagoških. III. Statistika in zgodovina slovenskih šol. IV. Teme in teze konferenčnih in drugih referatov.

Na ta način nam bode podajal natančno sliko slovenskega šolstva, kako se je razvijalo in razvilo preteklo leto in bode obenem učitelju kašipot pri njegovem nadaljnjem izobraževanju, svetujoč mu, kaj naj vzame v roke, če se hoče o katerem novejšem pedagoškem vprašanju natančneje poučiti. Nadalje hoče odbor skrbeti, da se spiše in sčasoma izdaje „didaktika“, obsegajoča „občno ukoslovje“ in „specialno metodiko“ vseh učnih predmetov.

Silno potrebna nam je knjiga realij. Vsak učitelj ve iz lastne izkušnje, koliko težave ima, kadar se pripravlja za realni pouk, ko mora izvečjega segati po neslovenskih knjigah, ki se na naše razmere ozirajo le toliko, kolikor se ne strinjajo s tujimi.

Tudi za didaktiko in za knjigo realij se nadejamo pridobiti priznanih pisateljev.

Nič manj ne potrebujemo komentara k čitankam. Koliko truda in časa mora vsaki dan učitelj žrtvovati, ko se pripravlja na obravnavanje beril in na zaduje mu k temu nedostaje pripomočkov. Kdor hoče po sedanjem stanu metodike izkoriščati etične, estetične in jezikovne zaklade, ki tiče v dobrih berilih, ne shaja brez temeljitega komentara, to ve vsakdo, ki je izdelaval dovršene učne slike za obravnavanje beril. Pri vsem tem si pameten učitelj lahko varuje svojo samostalnost. Izdavanje takšnih komentarov spada torej v prvi vrsti v načrt „Slov. šolske Matice“.

„Slovenska šolska Matica“ hoče skrbeti, da dobimo občno pedagoško (pedagoško dušeslovje, logiko, vzgojeslovje itd.), da začnemo zbirati snov za slovensko zgodovino pedagogike, da se nam oceni pedagoško delovanje naših domačih pedagoških pisateljev (Slomšek, Rudmaš, Močnik i. dr.) itd.

Načrt je obširen, dela obilo in delavci se bodo našli. Od slovenskega učiteljstva in od gnotne podpore je odvisno, kako bomo napredovali.

Da se more sklicati prvi občni zbor in da more odbor občnemu zboru predlagati proračun za prvo triletje, je potrebno, da prej ko prej ve, koliko društvenikov sme pričakovati. Zatorej stem-le vabi pristopu in prosi, da se s prijavo pristopa obenem pošlje letnina za leto 1901 (4 K) pod naslovom: Gospod Andrej Senekovič, c. kr. ravnatelj v Ljubljani.

Začasni odbor „Slov. šolske Matice“.

D o p i s i.

Kranjsko.

Z Notranjskega. Ti ubogi Luka Jelenc! „Slovenec“ Te je vzel v „žehto“. Toraj eden „najdomišljavejših učiteljev“ si, kar jih premore slovenska zemlja. O ti uboga skromnost ti! Do sedaj sem vedno mislil, da je „Slovenec“ „najdomišljavejši“ — pardon — njega duševni voditelj sem hotel reči — pa sem se vrezal. Pač, mnogo se ti duševni velikani domišljujejo, a do te domišljije pa še niso prišli, kakor je videti iz številke sobotnega t. j. 13. t. m. „Slovenca“, da bi bilo sploh mogoče pod božjim solncem to, da bode na Slovenskem nastopil kedaj učitelj — in sicer ljudski učitelj — kot državnozborski kandidat. Tudi meni ne gre v glavo ta drznost, ta ošabnost, ljudski učitelj contra slovenskemu Marksu — konfuznemu sociologu in celo doktorju. Luka, Luka! Stopi hitro v uredništvo „Slovenca“, „Domoljuba“ in v Ovijačevo hišo ter v Marijanišče, ter prav ponižno — tako nekako, kakor za časa konkordata — poprosi odpuščenja in dovoljenja, ako smeš ostati kandidat za državni zbor. Kaj, Ti ni znana najnovejša parola naših rimskih vojakov, da brez njih dovoljenja ne sme nihče kandidovati. še manj pa sprejeti mandata? Le škoda, ker si v Ljubljani! Nek filozof — ne imenujem ga, ker potem me še razupijejo, da nisem za šolo sposoben — je zapisal svoje dnij trditev, da je ves svet sama domišljija. Mojej domišljiji se to tudi domišljuje, da so oni časi na Slovenskem minuli, ko so si domišljivci iz ljubljanskega semenišča domišljevali, da so s svojo domišljijo objeli vse Slovence.

„Najdomišljavejši“ Luka pa se mogoče vendar ne domišljevaš, da ima „Zaveza“ 1900 domišljavcev, ki se domišljavajo, da mora „najdomišljavejši“ v tej domišljavosti živeti, da kaj lahko na Dunaj v parlament pride, a njegov „contracandidat“, kakor največji avstrijski socijalog pa na one podstavke pred parlament, vsaj jih je nekaj praznih.

Svetujem Ti toraj „najdomišljavejši“ Luka, ako hočeš biti sposoben za državni zbor, kupi si „črne bukve“, prebiraj pazljivo „socijalne pomenke“. „Marksizem razpada“ — seveda odkar slovenski konsumizem napreduje, — prelevi svojo liberalno kožo — no, potem upaj.

Svojim tovarišem pa zakličem: Domišljujte si, da si zamore prav lahko vsak učitelj domišljavati, da ima ravno tolik ugled med domišljavim slovenskim ljudstvom kakor nedomišljavi „Slovenčevi“ pristaši in v tem je zmaga naša.

V tej domišljiji Te najtovariški pozdravlja „najdomišljavejši“ Luka Tvoj stari in znani

Domišljija.

Štajersko.

Poslano. (Odgovor g. tovarišu „Rešetarju“ na 3., 4. in 5. odstavek njegovega članka „Zmes“ XVIII. v 27. številki „Uč. Tov.“ str. 242.)

1. Ako je, g. Rešetar, Vaša trditev, da sem namreč podpisanec persona gratissima mariborskega škofa, resnična in ni samo izmišljotina, tedaj se Vam, dragi gosp. tovariš, za Vašo prijaznost, s katero ste mi to tajnost izdali, prav iskreno zahvaljujem, zakaj do sedaj še tega res nisem vedel, ne čutil.

2. Tistemu tovarišu, ki Vam je natvezal, da sem si pri škofu prišpogal včasih že dobro in ceneno kosilo, blagovolite sporočiti, da je bil celo napačno podučen, zakaj Kosi je pač že imel priliko in čast z mariborskim

vladikom občevati, nikakor pa ne tudi v njegovi družbi obedovati. Ko bi pa dot. izmišljevalec, od katerega imate to vest, le še svojo trdil, tedaj mi pa naj pove, kaj vse in koliko sem pri škofu pojedel.

3. Kar se tiče ženitve in ženitvanskega prinosa, je to pač stvar povsem zasebnega značaja in čudno se čudim, kako je mogoče, da v svojo „Zmes“ i take reči vpletate. No, hvalite Boga, g. Rešetar, ako ste svojo ženitev v gmotnem oziru bolje pogodili nego jaz, to je, ako ste že vpreženi v sladki zakonski jarem — ako pa ste še „fant“, pa prosite Vsemogočnega, da s svojo izvoljenko prav mnogo priženite, sicer se Vam bode godilo kakor meni, da boste morali skrbno paziti, na kak način se „prišpoga kje dobro in ceneno kosilo“.

4. Pedagogiko res poznam, ker se že dokaj let sem precej intenzivno z njo bavim, a jeli sem v tej vedi strokovnjak, v tem oziru pa ne gre sodba Vam, g. Rešetar, ker rešetarji za presojo takih reči v obče niso kompetentni.

5. Res je, da se bavim tudi z vinogradstvom ter da poznam strupeno roso, poznam pa tudi g. Rešetarja strupeni jezik, katerega prav po nepotrebnem zasaja v mene, ki mu nisem nikoli kaj žalega storil.

6. Gabrščekovo „Mlad. knj.“ sem ves čas njenega obstanka gmotno podpiral ter jo tudi v svojih krogih uspešno priporočal, a spisal nisem ničesar za njo, ker se mi je v ne posebno finem tonu javno namignilo, naj izdajanje svoje knjižnice opustim ter naj pomagam Gabrščekovemu podjetju na noge. Zapovedovati si pa v tem oziru ne dam ničesar in od nikogar. Ako je moje podjetje slabo, odvečno in nepotrebno, zaspalo bodé itak samo ob sebi, jaz mu ne bodem zadajal smrtnega udara.

7. Da me je list „Süd. Post“ povodom ocenitve moje „Zab. knjižnice“ povišal celo v nadučitelja, za to pač jaz ne morem nič, saj stoji vendar na vseh mojih brošuricah tiskano, da sem še samo (oh, oprostite milostno g. Rešetar, ki ste morda že celo nadučitelj, da se nisem do sedaj že mogel višje pospeti) učitelj. Slovesno Vam obljubim, da bodem v prihodnje vse take in slične pomote v časnikih takoj popravljaj, če drugače ne bode šlo, pa bodem grozil s § 19. tisk. zakona.

Čudno se mi zdi, da se opirate g. Rešetar le na laskavo oceno „Süd. Post“, ko so se vendar kritike „Uč. Tov.“, „Popotnik“, „Ljub. Zvon“ itd. o moji skromni knjižnici ugodno izrazile.

8. O 6. božji zapovedi v ljudski šoli sem govoril na izrecno željo odbora ormoškega učit. društva, kateremu sem dal — ker se ni noben drug tovariš za poročevalca oglasil — na izbero tri predmete. Škoda, da ni g. Rešetar svoje kratke, a temeljite razprave o tem vprašanju prej priobčil, rešil bi me bil tako moje naloge. „Du sollst keine Ung'scheidheiten treiben“ to je res kratka, a temeljita razložba 6. božje zapovedi. No, ker je samo za nemške otroke, a mi imamo opraviti pred vsem s slov. deco, zato prinese moja razprava vsled enoglasnega sklepa ormoškega učit. društva mariborski „Popotnik“.

Konečno si dovoljujem do g. Rešetarja vljudno vprašanje: Jeli se tako javi naša stanovska zavest, ako se tovariš, ki si prizadeva na vso moč, da bi zadostil svojim stanovskim dolžnostim v šoli in izven šole, tovariš, ki ni ničesar drugega pregrešil, kakor da se je drznil vsled želje g. poročevalca, ki je izrecno poudarjal, naj ob koncu v debati vsak svoje mnenje odkrito pove, izra-

ziti v eni točki svoje mnenje, ki se ne zлага z nazori pretežne večine tovarišev, ako se tak tovariš v našem stanovskem glasilu za to smeši in napada? Preljuba kolegijalnost, oj kje si doma, povej kje stanuješ, moj ljubček srca?

Torej stvar, stvar, gosp. Rešetar, osebe pa pustite v stran!

V Središču, dne 24. kimavca 1900.

Anton Kosi.

Goriško.

Pozor pred klerikalci. „Vse mora plesati po naše muziki“ misli si „compania bella“ slavne klerikalne bande na Goriškem. To se je pokazalo tudi na klerikalnem shodu v Biljani. G. učitelj M. drznil se je govoriti in vprašati dr. Gregorčiča to, kar ni bilo tej klikli po volji in glej: uže ga je ustavila mogočna doktorjeva roka v osehah zapeljanih Bricev. Niti varnosti mu ni hotel jamčiti, kar bi prav lahko storil.

Ker jih ubogi zapeljani vse ubogajo, bi moral gospod doktor namigniti in mir bi bil. Le pokazati je hotel svoj upliv. Ali so se smejali ti trebušati gospodje, ko se je g. kolegu M. omenjeno pripetilo! To jim je ugajalo, češ, zopet smo vsemu ljudstvu pokazali svoj upliv in moč. — Oj ubogi stric, da si moral za svoje prepričanje to dobiti!

Kedaj se vendar spremene razmere! V goriški kolegi, koliko časa bode te šetavali v tej zmoti?! Verujte mi, da nam ti gospodje ne bodo prav nič dali, ampak še to, kar imamo, bi nam radi odvzeli.

Vam li niso zadosti besede nekega teh črnih gospodov: „Mi Vas bodemo „krnifali“. Vam ne znači to dovolj?! Oklenite se vendar goriške „narodno-napredne“ stranke, katera je sprejela naše zahteve. Ne zadostuje to, da nas mečejo po shodih ven, še kaj drugega vas lahko doleti. Kolegi tolminskega okraja so z malimi izjemami vsi na pravi poti. Vsa čast jim! Samo večina goriških tovarišev ni prišla do spoznanja, kakšne namene ima klerikalna banda z vami, v kake mreže ste se ujeli. Glejte, da ne bode predozno!

Menite biti podložni še vedno onim gospodom, kateri hočejo imeti prvo nadvlado in si predstavljajo, da mora biti vse tako, kakor nekaj v srečnem srednjem veku? Hočete dobivati zopet dekrete kakor nekaj: Podeljuje se Vam služba učitelja, organista in cerkovnika Glejte, da ne bode še četrta čast „farovškega sluga“.

Zadnji dogodek v Biljani bodi Vam v pouk. Upam, da se vam odprejo oči in spoznate, kam nas tira klerikalizem.

Stričnik.

Istra.

Sv. Matej. (Dalje.) Nu, pošto cijela stvar iziskuje večeg troška, što se iz učiteljske blagajne namiriti ne može, i sporazumno s ostalim učiteljskim društvima, moli se, da svaki učitelj i svaka učiteljica doprinese u tu svrhu 1 for., a i u svojem krugu, medju znancima i prijateljima, sakupi koji darak te pošalje društvenom predsjedniku. Onaj, koji se tome pozivu ne bi odazvao, bit će po svoj prilici s imenom objavljen u „Popotniku“ i u „Učiteljskom Tovarišu“ u smislu članka „Iz učiteljskih krogov Istre“.

Pošto se radi o materialnom stanji celokupnoga učiteljstva Istre, i velike je nade, da bi se jošte jedino ovim načinom ponajprije moglo izprositi poboljšanja istoga,

polaze podpisani odbor učiteljstvu vruće na srce, da ne uzmanjka priposlati odlučeni prinos, koga nek blagoizvoli uz podpis unesti u prilogu.

Umoljava se najuljudnije ta ugledna Ravnateljstva, da ovo blagoizvole uzeti do znanja, da razglase medju gg. razredne učitelje, učiteljice, a i gg. vjeroučitelje i dalje prosljede, a posljedni nek amo povratiti!

„Učiteljsko društvo kotara Volosko“.

K tomu bilo dodano na četvrtoj stranici:

P. t. „U slučaju, da naš poziv Talijani odbiju, sa kojimi se vodi pregovore rad koje trice, umoljava se, da svatko od gg. učitelji i učiteljica blagoizvoli napisati ime jednog člana deputacije iz našeg kotara i njegovog zamjenika, jer mi od naumijene deputacije nikako ne odustanemo“.

Kako vidite na koncu okružnice stoji: „Umoljava se najuljudnije Ta ugledna Ravnateljstva, da ovo blagoizvoli uzeti do znanja, da razglase medju gg. razredne učitelje, učiteljice, a i gg. vjeroučitelje“ i jer je g. Marchi tu okružnicu po želji društva predložio g. vjeroučiteljem na njegovoj školi, naime: gg. Antonu Pužu i Vinku Dolencu i od njih sakupio 4 K i te poslao predstavniku (meni) Uč. druž. kot. Volosko“ veli, da nije bio protivan deputaciji u Beč, jer je za nju kupio milodare. Tak isto učinilo i Ravnateljstvo škole u Lovranu — naime samo sakupilo — pa to nije nikakav dokoz, da je dotični bio za, kano ni vam.

To će reći koprcati se poput gnje u prociepu!

Na zadnji odstavač „ispravka“ njegova mu ne odgovaram no čekam ga perom u ruci, pa da vidimo tko će odnet barjak: „laž il istina!“ Nećete li izpravljati moje ne tačnosti i ne istine; „vzemite le pero v roko in razjasnite nam s svojega stališća tamošnje razmere.“ Dakle birajte.

Već u zadnjem mojem dopisu izticao sam, koliko li se puta nije pozivalo učitelje talijanske narodnosti, da se s nama slože, nu oni ostali uvijek pri svojem: nećemo z grdnim „šćavom“!

Zadnji pokus bi učinjen od strane „Učitelj. družt. za koperski okraj“. To je naime društvo sazvalo dne 2./XI. god. 1898. u Trstu izvanrednu skupštinu uz sljedeći raspored:

- Nagovor g. predsjednika.
- Razprava o spomenici, koju se imade izručiti zemaljskim i državnim zassupnikom Primorja.
- Izbor deputacije, koja će k Njeg. Veličanstvu.
- Razprava o troškovih za spomenicu i deputaciju.

Na toj skupštini bilo je učitelja iz koparskoga kotara, te izaslanika našeg — pazinskog — goričkog i toliminskog učiteljskog društva — a nije bilo talijanskim učiteljem ni čuha ni sluha iz nijednog kotara Istre.

Do kakvog me to zaključka dovodi? Dovodi me do zaključka, da ne žele s nama ni u raju biti. A vučem ujedno i konačni odgovor g. Marchiu na njegov „ispravak“, da: ne, ne iskren postupak, ne prietnja, ne neugladjena forma okružnici potaknula vas, da niste htjeli nit helera doprinieti za deputaciju k Njeg. Veličanstvu, no da ste htjeli vi i vaši drugovi u voloskom kotaru bielodano dokazati, da solidarno postupate s ostalima u Istri; da biste baš bili rado vidili, da su vaša imena tiskana u časopisu, kako se to prietilo u okružnici.

Idemo li tražiti širom Istre Diogenovom svetiljkom, teško da bismo u nijednom učiteljskom društvu, a obстоje četiri, našli, da bi koji učitelj talijanske narodnosti bio

začlanjen u koje od tih društava — pa niti g. Marchi. T. j. nije li se htjeo rad posebnih iznimnih kakvih nama ne poznatih uzroka začlaniti u naše učiteljsko društvo biti će sad jamačno članom „Narodne Prosvjete“ ili „Učiteljskoga društva za koperski okraj“ pošto premješten iz našeg kotara u kotar koparski. Veli se: „Tko pjeva pjesme naše, taj ne misli rodu zla“. Ili još bolje: „Tko nije s nama, taj je proti nama“.

Iz ovoga izvadjam pako odgovor slav. uredništvu na dostavak, a glasi: „Nije istina, da plava istarsko učiteljstvo v klerikalizmu. To je do danas u Istri ne poznata biljka i ne uspjeva na istarskom tlu, jer ne postoji niti stranka liberalizma — već jedino dvie, i to: hrvatsko-slovenska i talijanska. U te dvie stranke podijeljeno je učiteljstvo Istre i svako svoje ljubi, cieniti i štuje. Tako je hrvatsko-slovensko učiteljstvo do sada i od sada će ljubiti cieniti, štovati a i obožavati muževe svoje stranke, jer zna, da ih je na katolički sastanak u Ljubljani vodila živa vjera u Boga i prava ljubav prema svomu hrvatsko-slovenskomu narodu u Istri.“

Izpravljam ujedno, da su u broju 26, str. 234 „Uč. Tov.“ po tiskaru izpušćena imena gg. svećenika Petrak Josip i Vodička Josip — mesto Suž ima biti Puž, te mesto M. Mandić Ivan Mandić. Ujedno izpravljam njeke druge samo poveće tiskarske pogriješke, i to: na str. 233 prvi stupac u 6 odsjeku iza rečenice: „Reci mu, da ti ne reče“ — stoji „u br. 12. „U. T.“ To se ima čitati u 7 odsjeku iza rieči „potužismo“. Na strani 233 drugi stupac najdolnji odsjek ima cieli izostati, a čitati se ima onaj tikan pod zvjezdicom *) na str. 234.

B. Dubrović.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz logaškega okraja. Dne 11. t. m. se je vršil občni zbor društva učiteljev in šol. prijateljev okraja logaškega. Z udeležbo smo bili še precej zadovoljni, pogrešali smo pač še marsikatero tovarišico in tovariša, posebno iz Staroga trga.

Društveni predsednik g. J. Benedek-Planina pozdravi navzoče, posebno še vrlo zastopnico koroškega slovenskega učiteljstva Vilčnik in poopornega uda g. Dr. Lapajnet, župana iz Idrije.

Iz tajnikovega poročila posnamemo, da ima društvo 38 pravih, 5 podpornih in 1 častnega člana, da je društvo, oziroma njega odbor ukrenil mnogo važnega in tudi dosegel marsikaj, ki je v prospeh učiteljstva sploh. Društveno delovanje je pač doseglo najlepši vspeh v tem, da je doseglo, pri c. kr. okraj. šol. svetu odpravo tajne kvalifikacije. Konečno rešitev ima pač še dež. šol. svet v rokah, toda „upajmo, da tudi oni ne bode stavil nikakih zaprek temu, ker je večina dež. šol. sveta jako naklonjena napredku učiteljstva“. Konečno je opozoril gosp. tajnik navzoče, da naj se ne dajo preslepiti najnovejšim prerokom, ki oznanjujejo v najnovejšem času oni evangelij, katerega bi že lahko pred več desetletji.

Blagajnikovo poročilo je prav ugodno, ker kljub mnogim razhodkom preostaja v blagajni še dobrih 40 K. Letni donesek pravih in podpornih udov ostal je neizpremenjen, namreč 2 K.

Izmed nasvetov naj se omenita le ta dva, 1. da se predloži potom dež. učit. društva v Ljubljani načrt zakona disciplinarne preiskave na dež. zbor po vzoru, kakor ga je sprejela skupščina nemškega učiteljstva v Avsigu in 2. da se uložijo primerno peticijo za odpravo tajnostnih sej okrajnih šolskih svetov ter da se taiste spremene v javne seje.